

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Tečaj XIII.

V Ljubljani 2. veljiga serpana 1860.

List 16.

Nagovor sv. Očela v skrivnim zboru

13. mal. serpana 1860.

V tem nagovoru sv. Oče popisujejo sedanji žalostni stan sv. Cerkve in v resnici peklensko hudobijo njenih sovražnikov in pravijo precej v začetku:

„Vi vsi, častitljivi bratje, veste in čisto previdite, kako so v naših prebritkih dnevih sinovi temote naj silniši razdražen boj vzdignili zoper katoliško Cerkev. Od zares peklenske hudobije gnani, „ko dobro hudo in hudo dobro imenujejo in tako temo za luč in luč za temo delajo,“ si namreč prizadevajo z vsimi mogočimi brezbožnimi naklepi ravno to Cerkev in njen zveličavni nauk, ako bi bilo kak mogoče, popolnoma razdjati, in vse čutilo za kersansko vero in kersansko čednost, celo še za natorno postavo, natorno pravičnost in poštenost zatreti in s korenino izdreti. Vsakdo vč, v koliko nesrečnim in veeskozi žalovanja vrednim stanu je zdaj naša presveta vera na Laškim po hudodelni zakletvi in djanji ravno tih ljudi. Ker po svojih strastih v brezbožnosti živé in so se s pota Božjiga odvernil, se pertijo na to, de bi vero samo spodbili in potaptali. Torej smo v silno veliko bolečino svoje duše prisiljeni, tožiti zavolj novih in vedno prav hudih ran, ki so jih vsak dan sekali in jih sekajo krivični prilastovavci pravne oblasti na Laškim Naši veljavi, katoliški Cerkvi in njenim svetim služabnikom.“

„Po nekterih okrajinah na Laškim, ki so po krivici sardinskemu gospostvu podveržene, so napravili očitne šole, v kterih se v nar veči dušno škodo očitno učí neki lažnjiv in skazen, katoliški Cerkvi čisto in popolnoma sovražin nauk, in napadajo tudi Cerkev samo. Vsakdo pozná tiste skorej neštevilne bukvice, časnike in spise, ki po Laškim in drugod iz satanovih delavnic v prekletstvo in pogubo izhajajo in so z nar nesramnišimi gerdimi podobani previdene. S timi ti neutolažljivi sovražniki sv. vere, ti v slepi in hudobijah visoko skušeni kovarniki išejo v zaničevanje pripraviti in zasramovati skrivnosti sv. vere, zapovedi in častitljive naprave, postave in kazni sv. Cerkve; duše spačiti in od katolištva odtergati; samopašno razuzdano življenje in zanemarjenje vsake postave in dolžnosti podpirati in na noge spraviti; svete služabnike Cerkvine in Kristusove namestnike na zemlji z vsimi krivicami, obrekovanjem in zaničevanjem obkladati; gospostvo vsake pravne oblasti pretresti in razdjanje Cerkve in družbinskiga reda napraviti.“

Potem sv. Oče popisujejo, kako ti sovražniki resnice svoje božjeropne roke stegujejo zoper služabnike in premoženje cerkvensko, kako je sardinska vlada krivično pregnala mnihe sv. Benedikta iz Parme in se njih posestev polastila; kako je duhovsko semenišče v Piacenci zaperla ter se maševala nad škofam piacenskim, ki se po pravici ni vdeležil tiste božje službe, ki jo je posvetna oblast velevala. Ravno tisti čujoči škof je bil potem zgrabljen, svoji

škofii vzet, v Turin vlečen, v ječo in denarno kazin obsojen. Enake globe so zadele velikiga namestnika tega škofa in nektere korarje. Iz ravno tega vzroka je bilo v papežu po krivici vzetih emiljskih okrajinah in drugod več izverstnih škofov, družih duhovnov in rejencov duhovnih družb po nar veči krivici hudo terpinčenih, nekteri prav terdimu preiskovanju podverženi, njih dosti zagnanih ali v pregnanstvo ali pa v ječo. Provikar v Bolonji je bil od svojiga umirajočiga kardinala vikšiga škofa odtergan, vječen in z denaram kaznjen, — in ko je kardinal oči zatisnil, si je precej vlada prilastila oskerb nadškofijskiga premoženja. Faenški škof je bil od ravno te vlade narpred od vojaštva obdan, ker je bil hudo bolan in ga niso mogli v ječo suniti, potem pa v ječo in denarno globo obsojen. Kardinal nadškof v Pizi je bil med orožjem ugrabljen in od svoje čede v Turin vlečen; škof v Forli v svoji lastni hiši zapert; vikš škof ferarski mnogotero terpinčen.

Nadalje popisujejo sv. Oče silne krivice, ktere ti brezbožni ljudje v Sicilii, prekucnivši sedež pravnega vladarja, delajo veri in njenim služabnikom. Med drugim sta dva za sv. Cerkev visoko zaslužna duhovna reda odpravljena in njuni družniki k izseljenju prisiljeni. Nar večiga žalovanja vredno pa je, de so ondi celo nekteri duhovni v nar veči pohujsanje in sterjenje vsih dobrih sovražnike sv. Cerkve podpirali — pozabljivši Boga in duhovskih dolžnost do ljudstva. V okrajinah papežu odterganih pa, tožijo dalje, je več škofij v nar veči nevarnost verne čede svojih vikših pastirjev oropanih itd. „Opustimo,“ pravijo sv. Oče, „toliko družih enacih napadov očitati, s kterimi ti ljudje Cerkev in njene posvečene služabnike tako hudo obiskujejo, med tem pa z zarés potuhnjeno malopridnostjo svobodo vsih slepilno in hinavsko povsod in neprenehama pridigajo in oznanujejo.“

Opomnijo sv. Oče nadalje, koliko silo in krivico so te hudodelstva storile Cerkvi, njenimu poglavarju, njih apostolski službi, sv. Stolu, kardinalam, škofovski dostojnosti in vsimu duhovstvu. Hvalijo pa zvestobo, poterpežljivost in stanovitnost, s ktero imenovani storjene krivice prenašajo, Cerkev branijo itd., in v veliko tolažilo jim je, de vse hvale vredno laško duhovstvo, z malim izločkam, nasledva svoje vzvišene vikši pastirje, vse britkosti in terpinčenja prenaša in izverstno svoje dolžnosti spolnuje.

Ravno tako bodo tudi sv. Oče, pomnijoči svoje apostolske službe, z Božjo pomočjo od Kristusa si zročeno Cerkev z vso gorečnostjo in z vsimi močmi neprestrašeno branili. Torej so v tem presvitlim kardinalskim zboru v obliči vsiga katoliškiga sveta glas povzdignili in vse te krivice zavergli in obsodili, ter z vso močjo svoje duše upor postavili zoper žaljenje cerkvene svobode, nespoštovanje kardinalske in škofovske časti, zoper motenje cerkveniga reda in zoper prevračanje pravic apostolškiga Sedeža, in nikoli ne bodo jenjali zoper take nasilstva uporovati ali protestirati.

Pri vsim tem pa sv. Oče k serčnosti budijo v tem raz-

draženim napadanji sv. Cerkve itd., ker: „Nebo in zemlja bo prešlo, besede in obljube Gospodove pa ne bodo prešle; nar bolj cveteče kraljestva, narodi, mesta in dežele se zamorejo raztergati, razdjati in posuti; od Kristusa Gospoda vstanovljena in od Njegove vsemogočne moči neprenehama varovana in poveljčevana Cerkev pa nikakor ne more končana in poderta biti; s premagovanjem ne bo premagana, ne zmanjšana, ampak zmnožena in vedno z novimi in svitlejšimi zmagami ozaljševana. To namreč je Cerkvi lastno, da ona premaga, kadar se ji krivica godi; jo takrat razumejo, kadar jo dolžijo; takrat ona svoj namen doseže, kadar je zapušena.“

Poslednjič opominjajo k zmiraj gorečnisi molitvi za zbegane, da bi se sv. vera po odpravljenih zmotah in krivicah čezdalje bolj razcvetala in po vsim svetu kraljevala. Škofam in vsim vernim po zemlji srečo vošijo zavolj njih imenitne zvestobe, ljubezni in vdanosti do Njih in do Sedeža sv. Petra in jih očitno in pred vsim svetam zahvaljujejo za njih prečudno gorečnost, s katero sv. Očetu njih britkosti neprenehama zljajšujejo. Oserčujejo škofo z vernimi k nadaljnjemu gorečimu vojskovanju za reč sv. Cerkve in apostolskiga Stola in vse zavračujejo k tronu Božje milosti in pod brambo presvete neomadežane Božje Matere in Device Marije, da katoliška Cerkev zopet doseže zaželeni mir in svoje prostosti, da se vsi, ki so s poti resnice in pravice zašli, spoznajo, se k Bogu obernejo, od hudiga odstopijo, dobro delajo ter hodijo po poti Gospodovi.

Romarska cerkev na Šmarni gori.

(Spisal Marešič.)

V visavah kraljuješ Kraljica sveta,
Z nebes ogleduješ dolino solza.
Široko se širi vse tvoje polje,
In v tebi so viri osrečit' serce.
Pisavec.

Ljubi bravec! ti toliko slišiš od romarskih cerkvá, od božjih potov; daj ozri se proti Ljubljani, obrni svoje oči od tam na Gorensko, zagledal boš na levi strani Save od Ljubljane kake dve uri in pol hoda lepo goro, ktera 300 sežnjev visoka sredi poljá, kakor kraljica v sredi svojih podložnih stoji, in ogleduje dolino solzá. Gora dve glavi ima, eno zalisa lepa lepa cerkev, sveti Marii, Jezusovi Materi posvečena, zato se ti gori sveta Mariina gora ali Šmarna gora veli; druga glava brez cerkve, se mi zdí, je glava, ktera se naslanja na Mariino ramo, kakor je Janez Evangelist na Jezusovi rami pri zadnji večerji stonel. Že druga glava te gore ti nekako kaže, da kakor ona svojo slavo in vrednost od Šmarne gore dobiva, tako tudi slehern človek pri Marii na Šmarni gori mnogo gnad, večno slavo dobiti zamore.

Šmarna gora je znana deleč po svetu, nekaj zavolj svoje starosti, nekaj zavolj čudežev in dobrot, ktere verni tukaj prejemejo.

Oči kardinalov, patriarhov, nadškofov in škofov so že bile, in so še zdaj na to imenitno romarsko cerkev obrnjene. Imam stare pisma v rokah, ktere moje izustene besede poterdujejo.

Otohon, Akvilejski Patriarh, je 16. mal. travna 1314 pismo za Šmarno goro poslal, v kterim pravi: Ko se cerkev Marije prečiste Device na Šmarni gori že tako pogostama obiskuje, poterdim vse odpustike, ktere so kdaj moji spredniki obiskovavcam te cerkve podelili, in še novih 40 dni podelim tistim, kteri o Mariinih praznikih to cerkev pobožno obišejo, se skesano spovedó in sv. Rešnje Telo vredno prejmejo. Lej starost! čez 546 lét stara božja pot!

Anton akvilejski Patriarh 3. vel. travna 1400 še obširnisi odpustike obiskovavcam Marije D. na Šmarni gori obeta; on pravi: Verni, kteri Marijo na Šmarni gori ponižno ob-

išejo, zamorejo 40 dni odpustikov zadobiti v praznik Jezusoviga rojstva; noviga leta dan, dan ss. treh Kraljev, velikonočne praznike, dan vnebohoda, binkoštné praznike, praznik sv. Rešnjiga Telesa, sv. Janeza Kerstnika, vse Mariine praznike, dneve vsih apostelnov i. t. d., vse nedelje 40danskiga posta, če ti cerkvi kaj dobriga storé in se za odpustike vredno pripravijo.

Janez vikši škof Soltamenski v mestu Ziglij 14. vel. travna 1411 pravi: Ko se želi, da bi ljudje cerkev prečiste Device Marije na Šmarni gori v akvilejski škofiji spodobno in obilno obiskovali, ji kaj dobriga storili; naj vedó ti obiskovavei in dobrotniki, da vsako nedeljo celiga leta, zapovedane praznike, in praznike prečiste Device Marije, kadar cerkev obišejo, se za odpustike vredno pripravijo, zamorejo 100 dni odpustikov prejeti.

Iz Rima 22. sušca 1475 imamo pismo, v kterim je deset rimskih kardinalov zapisanih, kteri obetajo za vse čase 100 dni odpustikov vernim, kteri Marijo na Šmarni gori obišejo v dan njeniga vnebovzetja, ss. apostelnov Filipa in Jakopa, znajdenja sv. križa, sv. Florijana, cerkvene obletnice i. t. d.

Boštjan Nascimben, mali škof in veliki namestnik v Akvileji je po privoljenji Kristofa Ravberja, ljubljanskiga škofa, tukaj posvetil dva altarja, sv. Ahacija in svete Barbare, in odpustike podelil, in se na Šmarni gori 22. roznika 1499 podpisal.

Ljubljanski škof Jožef grof de Rabatta je 2. mal. serp. 1673 na Šmarni gori vse altarje posvetil. — Ko je pa ljudstvo od vsih krajev na Šmarno goro vrelo, in je prva cerkev bila premajhna, je druga sozidana, kakoršno zdaj imamo. Leta 1729, 31. vel. travna, so Sigismund Feliks grof Schrottenbach, ljubljanski škof, vse nove altarje posvetili, in cerkev blagoslovili.

Na kamnu v cerkvenim zidu se bere:

LAVS DEO
SACRATÆ VIRGINI
INFINITE GRATIÆ FELIX
REGIMEN.

CELSMO AC REVERD. DEI APLICÆ SEDIS GRATIA
S. EXEMTÆ SEDIS CÆSAREO LABACENSIS
ANTISTITI DNO DNO SIGISMUNDO FELICI
S. R. I. PRINCIPI EX COMITIB. DE
SCHRATTENBACH etc. etc.
METROPOLITANÆ SALISBURGENSIS CANONICO.
DNO DNO ORDINARRIO GRATIOSMO OB
DEDICATAM DIE 31. MAY PRÆSENTEM ECCLESIAM
AC OB
CONSECRATAS EIUSDEM ARAS.

Kaj hočem od slave te cerkve dalje razlagati! Kdor je ni še vidil, kdor moči Marijine se ni občutil, naj pride Marijo počastit; ne bo mu žal! Malo časa sim na Šmarni gori, pa v tem času so ljudje daljnih krajev jo obiskovali; že se jih je trume iz Koroškiga, Štajerskiga Marii pri nas poklonilo; veliko jih je spod Noviga mesta, ali iz Dolenškiga, veliko iz Notranjiga, clo iz Tersta — Šmarno goro obiskalo, svojo pobožnost tukaj opravilo, in se čudilo nad prijaznostjo cerkve, in mile Marije.

Kaj lepo je bil ranjki domorodni umetnik M. Langus pod skerbjo nekdanjiga gospoda fajmoštra Jerneja Arko-ta veliko in malo kuplo te cerkve in veliki altar leta 1842 — 1846 presno zmalal. Neki gospod in gospa iz Prusije, iz Berolina, sta Šmarno goro obiskala, cerkev ogledala, in jo pohvalila, da je lepa, in kako živo in pobožno da so romarji namalani.

Kaj hočem reči od bližnjih fará? Té se le rade Šmarno goro obiskujejo! Kaj hočem reči od glavniga mesta cele kranjske dežele, od bele Ljubljane? Ni nedelje, skorej bi rekel, ni treh dnevvov v tednu, da bi kakiga človeka iz Ljubljane ne bilo tukaj. Kaj ljudi mika našo goro obiskovati, kaj vleče k nam bolehné in zdrave? Res, bo kdo

rekel, na Goro grem, bom vidil Triglav, Nanos, Krim, Uskoke in sto cerkev en dan. Res je to, ali še bolj miče ljudi na Šmarno goro, Marijo obiskati zavolj višjih dobrot.

Marija kraljuje v nebesih in se na revne ljudi ozira, pa vender si je v solzni dolini kraje izvolila, kje de hoče še posebej češena biti, kje de hoče svojo pomoč ljudem posebno skazovati. Tudi Šmarna gora je kraj posebnih Marijnih milost.

Milosti se pripovedujejo, kakoršnih je malokdaj drugod slišati. Moj namen ni, jih popisovati, le nekatere v kratkim omenim. Stara govornica je, de so nekđaj turki hotli Šmarno goro oropati; prišli so že blizo, in lej! slišali so glas, kot nekđaj Savel: Kaj me preganjaš? Ostermeli so, in skrita moč jih je silila, sramotno nazaj v ravnino se podati. — Hočeš slišati kaj od grešnikov? Nekdo mi je sam pravil, de je na Gori pri altarji klečal, in vidil zdaj eniga, zdaj drugiga od spovednice priti, zdihne pa k Marii: „Kaj le jest bom zmirej stari grešnik? Marija pomagaj?“ Storil je sklep za zmirej se k Bogu poverniti, zlezil je k spovednici, tu je svete vodila in odvezo zadobil, in od tega časa je lahko greh, skušnjave premagal in greh za vselej zapustil. Spolnuje se pesmica:

Na grešno pot zajdem — Bog stegne že meč,
Pa vsmiljenje najdem — pri tebi terpeč,
Prav zgrevana duša — se k tebi podam,
Po tebi odpuša — Bog grehe mi sam.

Bravec, ti hočem kaj povedati od teh, ki so bili otožniga serca ali bolni? Glej, pripovedujejo mi ljudje iz lastne skušnje dogodila. Deržali so blagoslovljeno svečo umirajočimu v rokah, v Marijo na Šmarni gori klicali, in v čudenje vsih pričujočih znancov je bilo bolniku boljši, lahko sope in ozdravi. Tacih je več.

Bravec, ti hočem kaj povedati od vojakov? Ko bi ti to popisoval, bi ti mogel od mnogih vojakov praviti, kateri so na vojski v Marijo na Šmarni gori klicali, in desi so krogle okoli njih brenčale, tovarši na desno in na levo padali, so ti častivci Marije Device zdravi ostali, in sami prihajali na Šmarno goro se Marii zahvalit.

Take in še druge prigodbe silijo in vabijo ljudi, de hodijo romarji Marijo na Šmarno goro obiskovat, jo za prežete dobrote hvalit, in se ji še za prihodnje priporočat.

Prav imaš, romar! — Marija ti zamore pomagati. Z zaupanjem pridi na goro in reci:

Me grenke težave — bolezni deržé,
Al druge zmotnjave — preojstro moré,
Na Goro pritečem — pri tebi klečim,
Besedo ti rečem — sercé ohladim,
O zgodnja Danica — nebeška Kraljica:
Češena mi bod'!

Gora zase sama stoji, nobena druga ne zadržuje človeku očesa, de bi ne mogel se v daljo ozirati; okoli in okoli se vidi v daljne kraje, v doline, na griče, na gore in planjave. To naj nam prijazno naznanja, de Marija na Šmarni gori gleda na vse ljudi; k nji se smejo obračati revni in bogati, zdravi in bolni, pobožni in grešniki; ozirala se bo na nje in njim pomagala, de jo le s ponižnim, s spokornim srcem obisejo, ali vsaj v njo skesano in ponižno, če tudi tistikrat dalječ od tod, zdihujejo, drugikrat pa se ji pridejo zahvalit. —

Marija ti draga! — prav Božji si sad;
Marija preblaga! — studene Božjih gnad;
Nad tabo raduje — se vsako oko,
In vsak obiskuje — rad Šmarno goró.
O zgodnja Danica — nebeška Kraljica:
Češena mi bod'!

**Ako hoč'le kadaj boljši svet imeti,
Morate vsi kakor svet' Francišk živeti.**

Dr. Jariš.

Cesarski kraljevi šolski svetovavec, nadzornik realnih in ljudskih šol za štajersko kronovino, preč. gosp. Jariš,

dohtar modroslovja, v eni svojih pridig, ki so na Dunaji natisnjene, kjer je bil učenik gluhonemov 1858 stalno dokazuje:

Ako hoč'le kadaj boljši svet imeti,
Morate vsi kakor svet' Francišk živeti.

Preč. gosp. pisavec v ti pridigi pravi, de vse hudo izvira iz nepokoršine, nečistosti in iz hrepence nja po goljufnim denaru; sv. Francišk je pa zgled pokoršine, čistosti in radovoljniga uboštvá. „Vadimo se v tih čednostih, v kterih je nam sv. Francišk zgled,“ sklene po obravnavi vsake čednosti gosp. dohtar, „hudo bo iz sveta zginilo in vse dobro nam bo došlo.“

Kako resnično je to, mislečimu bravecu ni treba dokazovati. Preč. gosp. dohtar Jariš pa vender nikakor ne misli, de v odvernitev tolikanj zlegov, pod kterimi se sedanjí dan vijemo in krivimo, bi se mogli vsi v samostane zaperti v meniško sukno obleči, tri evangeljske svete na-se vzeti in živeti v pokoršini pod duhovnim poglavarjem, vse svoje prodati, med uboge razdeliti in živeti vsi prek v radovoljnim uboštvu in pa vsi v vednim devištvu. Naj se pa nobeden nad g. Jarišem ne huduje, ako pridiguje: Boljši svet če hoč'le kdej imeti, morate vsi, ko sv. Francišk živeti, ker v zboljšanje sveta ni treba ravno zapertja, rujave halje ali kute, obrite glave in pa cokelj, temveč je le skazovati pokoršino duhovnim in deželskim oblastnikom, živeti sramožljivo, čisto vsak po svojim stanu, in pa treba je spoznati, de denar, premoženje, po kterem roke lakomno segajo, še človeka srečniga na svetu ne dela, in zapomniti si besede našiga Odrešenika, ki je brez kakiga izločka rekel: Išite nar prej Božjiga kraljestva in njegove pravice; vse drugo vam bo priverženo. Mat. 6. 33.

Čeravno pa v zboljšanje naših časov g. dr. Jariš le samo to tirja, de bi se tri imenovane čednosti, v kterih je nam sv. Francišk svetel zgled, zvestejši posnemale; grem vender jest nekoliko dalje in rečem:

Ak hoč'le, želite, de boljši bo svet,
Stopite vsi v svet'ga Franciška red.

Ne reci, ljubi bravec, de jest v zboljšanje sveta veliko več tirjam, kot g. dr. Jariš, ako rečem: stopite v red sv. Franciška; ne misli, de to ti je nemogoče. Ni ti ravno nemogoče, ampak prav lahko, ako le hočeš, zamoreš pravi brat, prava sestra sv. Franciška biti, ker sv. Francišk je tri rede vstanovil. Pervi je za same moške, ki se imenuje red manjših bratov, drugi je za same zenske, ki jim Klarisarice pravimo zato, ker je bila sv. Klara perva, ki je v ta red stopila. Bratje in sestre tih dveh redov v samostanih živijo, posebno obleko nosijo in slovesno obljubijo, tri evangeljske svete spolnovati. Poleg tih dveh redov, ako nisi v nju poklican-a, je pa sv. Francišk še tretji red vstanovil, za brate in sestre, ki med svetam živijo, se po nobenim zunanjim znamenji od navadnih ljudi ne ločijo, tud slovesnih obljub ne delajo, in se imenuje tretji red, red spokornikov ali terciarjev, in v ta tretji red sv. Franciška lahko vsak stopi, bodisi moški, bodisi zenska, bodisi samec, samica, ali v poštenim zakonu, in tako vsak zamore k zboljšanju sveta pripomoči, ker vsak zamore v tretji red sv. Franciška sprejet biti.

Prečastiti Oče Venanci a Caetano, bivši visi vodja ali general manjših bratov sv. Franciška, so v svojim dopisu do vsih okrajnih poglavarjev 9. vel. travna 1856 jim gerko priporočili, naj bi po samostanih svojih okrajih tretji red sv. Franciška, kjer se ni vpeljan, vpeljali. Ker je pa ta red marsikomu komaj po imenu znan, je lahko mogoče, de je tudi kak kriv zapopadek od njega po svetu raztrošen. De željo svojiga višjiga poglavarja spolnim, kaki po kersanski popoinomasti hrepenci duši vanj pripomorem, in krive zapopadek zboljšam, torej sim si namenil, nekoliko od tretjiga reda sv. Franciška ali od terciarjev v Danici spregovoriti.

Kaj je tretji red sv. Franciška?

Tretji red sv. Franciška ni duhovski red, pa tudi ni sama bratovščina. Ni duhovski red zato ne, ker taisti, ki vanj stopijo, nobene obljube ne storijo, ki bi jih pod smertnim ali tudi samo odpustljivim greham vezala; ni bratovščina, ker tisti, ki so vanj sprejeti, verh tega, de imajo svojo vodbo (regelco), imajo pod zunanjo neko posebno znotranjo obleko, delajo leto poskušnje, in ko je končano, storijo neslovesno obljubo, kar vse se pri nobeni bratovščini ne nahaja, ampak le v duhovskih redih. Ker tretji red sv. Franciška ni ne duhovski red, ne bratovščina, kaj pa je? — De se besed sv. očeta papeža Benedikta XIII. poslužim, rečem, de je tretji red sv. Franciška pravi red, ki ga je sv. mati katoliška Cerkev poterdila, ki sicer ni tako popoln, kakor so drugi duhovski redi, ker se v njem trije evangelijski sveti: ubožstva, vedne čistosti in pokorsine ne prevzamejo, in pa tudi zato ne, ker noben ud tega reda ni dolžan svoje deržine zapustiti; je pa tudi vse kaj družiga, kot bodisi ktera bratovščina koli, in osebe, ki so v ta red stopile, se ne smejo šteti ne za redovnike v nar. tesnejšim pomenu, ne samo za posvetne navadne ljudi; one so takorekoč v sredi med temi in unimi, ali morebiti bo bolj umevno, ako rečem: cerkev jih ima za prave redovnike, svet pa samo za navadne ljudi.

Zakaj je sv. Francisek tretji red postavil?

Namen tih verstie ni, dokazovati, kako je sv. Francisek tri rede vtemelil ali ustanovil, temuč le kratko bolj priprostim ljudem popisati, ki po keršanski popolnamosti hrepenijo, zakaj je sv. Francisek tretji red ustanovil za vse ljudi obojniga spola, toraj rečem: de serafinski patriarh sv. oče Francisek je želel, de bi vsi ljudje tiste ljubezni do Boga goreli, ktere je on gorel. In to ljubezen do Boga, ktere je on plamenel, v vsih sercih vneti, je bil sv. Francisek začel pridigovati, in s toliko apostolsko vnemo je v Kanari blizo Asisa Božjo besedo oznanoval, de se je hotlo vse njegovima dvema redama pridružiti; možje so hotli zapustiti svoje žene, de bi postali redovniki, manjši bratje; žene so se hotle ločiti svojih mož, de bi se pridružile sveti Klari in se v samostane podale. Ko sv. Francisek pri svojih poslušavcih toliko vnemo za svoja že dva ustanovljena reda zapazi, ne dopusti, de bi se pošteni in srečni zakoni razdirali, de bi se deželi potrebni poljedelci odjemali, temuč reče tim, ki so želeli v njegova reda sprejeti biti: ostanite le med svetam; vi možje ne zapušajte svojih žen, ve žene ne ločite se od svojih mož, vsak v svoji hiši in pri svojih ostanite, in jest vam bom vodbo (regelco) spisal, in v nji pokazal, kako zamorete vsak na svojim domu, ne le samo po keršansko živeti, ampak še celo pravi redovniki med svetam biti. To se je godilo v Kanari leta 1221. Iz Kanare se oberne sv. Francisek na Toškansko, pridiguje neštetim množicam v glavnim mestu Firencah in v njeni okolici s tolikim vspeham, de je vse za njegova dva reda vneto. V Gazianu blizo Poggi Bonzi na Toškanskim se snide z nekim tergovcem, svojim starim znancam, ki mu je bilo Luci ali Lukeži ime. Ta človek je bil kdej lakomen in prav skop mož, tudi zapleten v Guelfiske homatije, oženjen z Bona-Dono, ki je bila z možem vred terda in neusmiljeniga serca. Ali gnada Božja je do ubožih terdo Lukezjevo serce omečila, spreoberne se, začne prejemati sv. zakramente in pa prav obilno vbogajme daje. To pa neusmiljeno Bona-Dono tako ježi, de ga zavoljo njegove darežljivosti večkrat gerdo ošteva, zapravljiveca imenuje, ki jo bo na beraško palico pripravil. Ali čudež skopo ženo v darežljivo spremeni. Ko neki dan več ubožčikov na Lukezjevem pragu stoji in dara prosi, jim ga on deli; ali žena se zato močno huduje nad njim, ter pravi, de bo vse razdelil tako, de še kmalo sama kaj jesti ne bota imela. Ko reveži le še dohajajo in jih Bona-Dono z gerdo odpravlja, ter reče, de nima več kaj dati, ji mož

pohlevno veli: Pojdi, poglej v omaro in prinesi, de tudi tem damo. Bona-Dono je dobro vedila, de v omari je komaj še toliko kruha, kolikor ga je dovolj, nju nasititi; gre sicer serdito do omare, ošteva je moža, de jo hoče še ob zadnji grizljive kruha pripraviti, potegne ključ iz žepa, ga vtakne v ključavnico, oberne, odpre, in oh! v svoje začudenje zagleda prej prazno omaro, zdej polno velikih hlebov ravno pečeniga kruha. — In od tih dob ni bilo v celi okolici bolj usmiljene žene do ubožih, kot je bila Bona-Dono, in v vsim je od zdaj bila z možem enih misel. Te dve dobre duši se duhovni oskerbi svetiga Franciška izročite. Nadležno ga prosita, naj ju nauči, kako se zamoreta v svojim stanu posvetiti. Sv. Francisek jima tako odgovori: Že davno sim mislil tretji red ustanoviti, v kterim bi zamogli tudi zakonski popolnoma Bogú služiti, in kakor presodim, vama, de keršansko popolnamost dosežeta, gorišiga pripomočka nasvetovati ne vem, kakor de vanj stopita. Po dobrim premisluku prosita sv. Franciška, naj bi ju v ta red sprejel, kar je tudi storil, ter jima dal ponižno pa dostojno obleko pepelnaste barve, verižico z več vozli za pas in besedno jima je nekaj pobožnih vaj nasvetoval, ktere naj zvesto opravljata, dokler ne bode obsirniših vodil spisal in zložil. Tako se je pričel tretji red sv. Franciška, ki ga je on zato vpeljal, de bi se pri toliki vnemi za ujevova perva dva reda, kterih bratje in sestre v samostanih po treh evangelijskih svetih živijo, preveč ljudi poljedelstvu in zakonski zvezi ne odtegnilo, zraven tega pa bi vsi gotove vodila imeli, kako zamorejo po njegovim duhu med svetam prebivati in kakor njegovi pravi sinovi in prave hčere keršansko popolnamost doseči. Koj drugo leto, to je 1222, je sv. Francisek regelco za tretji red spisal, in jo imenoval za brate spokornike, v ktero so tudi sestre povzete. Imenoval ga je tretji red zato, ker je bil prej že dva druga reda ustanovil. (Konec nasled.)

Sreli očete papeži Piji.

Kratek popis njih življenja.

(Dalje.)

Papež Pij VII., tudi v Česeni rojeni in žlahtnik ravno omenjeniga svojiga sprednika, zraven pa tudi neka imenitna prikazen našiga stoletja. Tako mila in krotka oseba, de je neki kardinal *) razsodil, de so ta sveti oče najkrotkejši človek vsiga tadajšnjiga sveta bili. Vse ljudi so za dobre imeli, zato ker so sami bobri bili, vsakiga so ljubili, ker njih blago serce sovraštva poznalo ni, zraven tega pa v tugah in v terpljenji stanovitni in poterpežljivi, kakor popolnoma mučenik. Leta 1804 potujejo v Pariz, de bi Napoleona Bonaparta cesarja francoskiga kronali, ali pri ti priliki morajo mersikatero ponižanje prestati, se skorej v vsakim svojim nadjanji ukaneniga vidijo, in ker se protijo Napoleona v Milan spremiti in mu tu železno krono **) lombarško na glavo postaviti, se vernejo v Rim. Od te dobe morajo taro čez taro skušati, dokler se leta 1809 Napoleon njih dežele ne polasti. Neki terdoserčim francosk vojskovodja ***) jih na vikši povelje nevedama napade v njihovim pojatinu ****) in jih z ministram zunanjih zadev vred v porabljeno kočijo zarine in jetnika iz Rima v Savono, mesto ob genovski luki, vleče. Se oblačila družiga, kot sta ga ravno na sebi imela, ali kakiga strežeja se jima pri tisti priči ni pustilo seboj vzeti. V začetku tega žalostniga popotvanja vprašajo sveti Oče svojiga ministra, koliko denara pri sebi ima? Odgovori jim, de ni imel časa se ž njim preskerbeti. Na to pogledata v svoje mošnjice, in če tudi pobita zavolj tega, de so ju po sili iz svetiga mesta odpeljali, ju vender smeh posili, ker najdeta, de papež

*) Kardinal Paka, njih minister zunajnih zadev. **) Železna krona se za to zove, ker ima znotraj vozek železin obroček. ***) Radet ali Radet imenovan. ****) Z imenam Kvirinal.

osem, kardinal pa le šest rimskih grošev gotoviga denarja pri sebi ima. Dva milijona frankov so svetimu Očetu na leto ponujali in zraven tega knežnje stanovanje in postrežbo obetali, da bi vladi svoje dežele se odpovedali in se tako v voljo francoskiga cesarja vdali. Ostali pa so stanoviti pri svojim sklepu. Iz Savone jih v Fontainebleau (reci Fontènló) odpeljejo in tamkej jih še ojstrejši imajo. Zbere se tamkej nekiga dne nekoliko Napoleonu vdanih prelatov, grejo k svetimu Očetu, jih k oknu peljejo, ter jim na lepo okolico kazaje očitajo, da so le sami krivi, če lepote sveta prosti ne uživajo, temuče morajo kot jetnik živeti, in da pa še tudi poleg tega katoliški svet zloge in mirú nima. Te besede od takih oseb jih s studam preleté, že mislijo pogodbo po njih svetvanji in po Napoleonovi termi podpisati, in poterčiti, pa berž ko spoznajo da pod sladko govorico zvita sleparija tiči, svojimu poprejšnjimu namenu tako neomagljivo zvesti ostanejo, da je sam Napoleon primoran bil reči, da bi na njihovim mestu ravno takó ravnal. Leta 1814 zvezda Napoleonove sreče otumni, sveti Oče se oprósti v svoj ljubi Rim vernejo. Laška dežela, kakor pravi učeni pisatelj njihoviga življenja, sleče takrat obleko svojiga žalovanja in upanje boljših dni zopet oživi žilo katoličanstva. Napoleonov padeč tudi ude njegove zlahte seboj potegne. Evropa, ki se je tudi Napoleonovi zlahti poprej poklanjala in prilizovala, zdaj za njeno nesrečo, razun Avstrije, nobeniga zavetja nima, in poterduje resnico stariga prigovora, ki pravi: „Sic transit gloria mundi: Tako mine posvetna slava!“ Ali pa: „Donec eris felix, multos numerabis amicos; — tempora si fuerint nubila, solus eris. Dokler v sreči živiš, boš čuda našteval prijatlov; naj se pa čas omegli, vale boš samec ostal.“ Vzdigne pa se v tem takim miloserčni evangelijski Samarijan (Luk. 10, 33) v osebi svetiga Očeta. Usmilijo se Bonapartove matere in še družih udov te rodovine, jih sprejmejo v svojo deželo, in tako, ko vredni izgled svojiga nebeškiga Učenika, hudo z dobrim povračujejo, in ljubijo nje, ki so Njih preganjali. Od tadaj do svoje smerti so veči del v miru živeli. Na smertni postelji so djali nekimu duhovniku, jih je „Vaša svetost“ nagovoril, tele vse ponižne besede: „Ne recite mi vaša svetost, sej nisim družiga, kot ubog grešnik.“ V večni in srečni pokoj so šli v štiri in dvajsetim svojiga mnogo poskušaniga vladanja 20. velk. serpana 1823.

Papež Pij VIII. so ugledali luč svetá v mestici Cingoli, blizo Jakina na Rimskim. Bili so pobožni in učen mož, in ravno zato od Pija VII. škof izvoljeni in njihov posebni prijatelj in svetovavec. Prav za tega voljo pa Napoleonu tern v očesu. Leta 1805 jih Napoleon v Lombardijo zatira. Omenjeni prijatelj so jim prerokovali, da bodo papež izvoljeni in ime Pij VIII. imeli, kar se je po smerti Leona XII. res spolnilo. V dan svojiga izvoljenja pišejo svojimu bratranču, da jih je previdnost Božja na prestol svetiga Petra povzdignila, da pa, premišljajoči kako strašni odgovor jih enkrat čaka, grenke solze prelivajo, se torej molitvi svoje zlahte priporočajo; zraven pa tudi je njih volja, naj se zató kdo ne prevzame, temuče vsakteri naj v stanu, v kim se znajde, zadovoljin ostane. Če pa ravno le samih dvajset mescov ribški perstan nosijo, vender tudi le-ti brez grenkosti niso. V Rimu namreč jo kujejo karbonarji, neki rovarski red, pa jih k sreči kmalo pri tilniku zgrabijo; na Pruskim se vzdigne pričkanje med vladarstvom in katoliškimi škofi zastran zakona med katoličani in protestanti; na Francoskim in Poljskim vrejo prekucije. Pri vsih tih zabavah si sveti Oče še vse perzadevajo, zatreti v Afriki in Ameriki terštvo z ljudmi in posebno z bozimi zamorci, in ta madež človeštva scasama popolnoma odpraviti. Dosti še družiga in potrebniga name-nijo doveršiti, ali Gospod stoji pred durmi, terka in vabi svojiga zvestiga služabnika k večerji (Skriv. razod. 3, 20.) Sveti Oče umejo to vabljenje, sprejmejo ponižno svojiga

večniga Gospoda in se na omenjeno poslednje popotvanje pripravljajo. Pri svoji ločitvi iz tega sveta so ravno toliko imeli, kakor takrat ko so nanj prišli. Torej so z Aleksandram V., enim svojih sprednikov, smeli reči: „Škof sim bil premožin, kardinal ubožec, papež berač.“ Umerli so 1. grudna 1830. (Konec nasled.)

To-le bo za zaničevavce cerkveniga izobčenja.

Starasinski poslanški predsednik, general Quaglia v Turinu, je bil tisti trenutek od mertuda zadet, ko je jel v zbornici klicati poslance Sardinii „priklenjene“ Romanje. Umerl je dva dni pozneje, potem ko se je bil s sv. Cerkvijo spravil in ss. zakramente prejel. Ta je blezo satanu številko zmešal; ali so in bodo pa imeli vsi še na zadnje toliko milost? — V Bolonji je nagle smerti umerl poslanec narodne zbornice iz Romanje, ki je bil pismo (dekret) zložil, v katerim je bilo izrečeno odverženje svetiga Očeta iz posestva te okrajine. — V Česeni, ki je tudi v Romanji, je bil 6. vel. travna grof Spada polanec izvoljen; tode zastoj, kajti bil je naslednji dan — merlič. — V nekim tergu v Romanji stopi Garibaldov radovalje v neko kofetarno in veleva prinesiti sladkiga žganjica. „de bo za par bajokov (neki rimski denar) izobčenja pil;“ pije in se bogoskrunec mertev skoleha na tla. — Iz Subjake bezi odpadni duhovin v Toskano in na očitnim tergu v Pistoji ima razdražen ogovor zoper sv. Očeta. Kup radovednežev je krog njega. V bližnji cerkvi je neka prav česena milostna podoba, ktero da fajmošter očitno izpostaviti in skup zvoniti. Ljudstvo zapusti vpiveca in hiti v cerkev, nad čimur se je pa le-tá tako raztogotil, da je v nesvest padel in so ga mogli kakor norca v norišnico odpeljati. — Salvagnoli, češ-minister bogocastja v Florenci, ravno da je s pismam pogodbo ali konkordat z rimskim Stolam ob veljavo djal, že je bil od mertuda zadet. Dal je sicer duhovna poklicati, ker se je pa branil, svoje pismo preklicati, se mu niso smeli sveti zakramenti podeliti. To dogodbo naj si vekači čez „konkordat“ tudi pri nas v torbico shranijo, morebiti jim utegne prav priti. — Pred nekimi tremi mesci se je na morski poti od Livorne proti Korsiki blizo Bastije parna barka razsula. Na ti barki je bila igrališna družba, ki je malo poprej v Florencu igrala ostudno igro v zasramovanje sv. Očeta. Prederzna neka ženska je bila v igri kakor papež. Le-tá je bila še tisti večer obnorela, in je z okna na tlak skočila in se ubila. Njena druga igravska družba je zdaj v morji smert našla. — Undan se je bil oddelek papeževih žandarjev pod nad polkovnikom Pimodanam vernil z zasledvanja toškanskih svobodnih lovcov, in neki častnik toži pri tej priliki, da je ves utruđen in da mu ni moč dalje. Nadpolkovnik Pimodan mu torej dá svojiga konja. Komej pa ga je bil ta nesrečni človek zasedel, je bil z njega veržen, pri čimur mu je bila čepinja tako razbita, da je za tim umerl. Kaj pa ima ta dogodba tukaj opraviti, bo kde rekel, sej je bil papežev oficir uni nesrečni? Našli so bili med njegovimi papirji pisano spričanje, da se je bil že s puntarji v pogodbo spustil in dobil zagotovljenje, da mu bo splačanih 2000 rimskih tolarjev, ako pobegne iz papeževе vojske. — Taki zgledi so pač v stanu marsikom v njegov vest podrezati, in očitno pričaja, da med izobčenimi in sploh med sovražniki sv. Cerkve ni dobro biti.

Štiri vprašanja.

1. Kakošna toča je šla 20. u. m. po Ljubljani in okrog Ljubljane?

Velika, debela, silno težka, rogljata, krempljasta, razgrajavna, gluha, neprizanesljiva, slepa, potuhnjena, sovražna, puntarska, škodljiva, hudobna, morivna, — ob kratkim: taka, kakoršni so grehi dandanašnji.

2. Kdo je to strašno točo naredil?

Sami coperniki in copernice, to je, terdovratni grešniki in grešnice.

3. Kdo je to nesreče kriv?

Same copernije, to je, grehi in hudobije.

4. Kje je zdravilo zoper škodo, ki jo je toča napravila?

V resnični pokori.

Kaj sim doživel?

Nektere resnične, pa podučivne in svarivne prigodbe iz mojiga življenja v poterjenje za resnico Božje besede in v čast Božje previdnosti.

Spisal L. Dolinar.

IV. Loterija — slepotija.

Veliko ljudi gleda po velikim, naglim, negotovim dobičku, in ne čišla majhniga pogostniga in gotoviga pridobitka. Kmetija prinaša počasen dobiček; zato bo nekter kerčmar (ostir), in upa kmalo obogateti, pa se dostikrat ogoljfa. Nekter si hoče z vožnjo po cestah pomagati, pa le kaj bolje živi, voz se pokvari, živina shuja, in veliko časa se zgubi. Drugi pa bi si radi pomagali s stavo v loterijo, s pravo slepotijo, ki človeka oslepi, de vedno upa kaj prida dobiti, od stave do stave misli, govori, vprasa, ktere številke bi boljši bile, utegnile priti; torej se mu tudi rado od njih sanja, ker vedno na-nje misli. Ali Bog naše sreče ni postavil v loterijo, ampak v delo: „S potam svojiga obraza boš jedel kruh, dokler ne umerješ.“ Delati moramo tedaj, po Božjim povelji za kazin, in blagoslov svojiga dela od Boga pričakovati. Deržava, menim, loterijo ima, de nepotrebne denarje, kteri ljudem presedajo, s poti spravljaja, in na dobre namene drugam obračaja, kakor zdravnik bolniku pušaja, in mu nadležno kri odpravi, de mu boleznj ne napravi, in ga clo ne umori. Vse pridige, naročila, svarila zoper stavo malo zdajo, in kdor se enkrat navadi, ne bo opustil, dokler ne omaga; in če tudi kaj dobi, nazaj znosi. Takih izgledov nesrečnih ima vsaki čas, vsako mestice skazati, in nam bi ne bilo težko, tudi iz sedanjih dni kakiga taciga nesrečnika pred oči postaviti: bomo pa eniga iz prvih let sadanjiga stoletja prevdarili.

Ta clovek je bil J. S., sin premožnih staršev v Loki, kteri so imeli hišo in tudi nekaj obligacij. Dajati so ga v šolo, in bil je Janez v osmi šoli, kakor je bilo slišati. Ni se pak podal v kako pisarnico, de bi si bil z delam svoj kruh služil, temuč gosposko oblečen sem ter tje hodi, v loterijo stavi, se od številk meni, de bi kaj prida dobil; ali slišati ni bilo kaj taciga. Narpopred je hišo prodal, si kót izgovoril in od obrest živel, dokler so tekli. Leta 1809 pak pridejo Francozi in pri nas ostanejo, obresti so nehale in studence njegoviga živeža se usuši.

S. je bil bližji petdeset kakor stirdeset let; viditi je bilo nad njim, de je lačen: si je pač mislil besede svetiga evangelija: „Kopati ne morem, v bogajme prositi me je sram.“ Dostikrat je prišel na kaplanijo in je namesti cerkvenika pri fantu jedel ter s hvaleznostjo šel; na zadnje je mogel h Kapucinarjem po župo hoditi. Vidno je pešal; žalost, pomanjkanje, sramota ga je terla, in težka vest zavoljo njegove slabe previdnosti ga je vedno morila. Poslednjič umerje, preden so njegove obresti leta 1814 oživele. Povedati moramo, de je v svoji revšini pridno k sv. maši hodil, ker ta nas uči moliti in pri vsegamogočnim Bogu pomoči iskati. Ni pak samo telesna nesreca precenovati, ampak tudi dušna, ki izvira iz krivice, ktero taki naredi drugim, ali ženi in otrokam, ki bi mogel za nje skerbeti, pa zavoljo pomanjkanja ne more; ali ubogim, kterim bi mogel dajati, kar preveč ima; ali ljudem, ktere za živžev nastegova. Tudi je pri ti igri lakomnost, zavid v veliki moči; vedue skerbi po dobičku mu raztergajo vso do-

bro molitev, zaupanje v Boga zgive in se na tisto mesto vsede obupanje, lškarjotov delež. Kteri hočejo obogateti, padejo v skušnjavo in v zaderge hudičeve in v veliko nepridnih in škodljivih željaja, ki cloveka potopé v pogubljenje in končanje. Ti pak, o clovek božji, derži se pravice, vere, ljubezni! (Tim. 6, 9. 10. 11.)

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Iz Ljubljane. Milostljivi škof, prečastitljivi gospod Jernej Vidmar, so pretečeno nedeljo, 28. u. m., 1640 birmancam zakrament sv. birme podelili. — Naslednjič bodo Njih milost zakrament sv. birme v naslednjim redu delili: 28. vel. serpana v Šent-Ruprehtu, 29. v Škocijanu, 30. in 31. v Leskovcu, 1. kimovca v Šent-Jernej, 2. in 3. v Novimu mestu.

Iz Ljubljane. 29. u. m. so bili od Mil. škofa naslednji gospodje mašniki posvečeni: Henrik Zagorjan, prefekt v Alojzevišu; Iz 4. leta: Janez Babnik, iz Šentvida nad Ljubljano; Franc Bogataj, iz Žirov; Janez Germ, iz Smednika; Anton Hočevnar, iz Hrušice pri Ljubljani; Janez Juvan, iz Zagorja; Jernej Kosec, iz Vodice; Matija Kuhelj, iz Žužemberga. Iz 3. leta: Janez Janša, iz Horjula; Lovre Mazeč, iz Nove Oslice; Peter Režek, iz Radovice; Lovre Urbania, iz Moravč. Iz reda sv. Franciška: Avguštin Pernar, iz Varaždina. Gosp. Gustav Molj iz Ljubljane je dobil subdiakonstvo in diakonstvo, ker mu še nekaj tednov manjka za mašništvo.

Iz Ljubljane. Perviga tega mesca so bile po zahvalni sv. maši latinske šole sklenjene in navadne darila slovesno razdeljene. Šolski letnik ima na čelu „Zgodovina ljubljanske gimnazije“, od gimnaz. vodja g. Jan. Nečáseka. — in obravnavo zastran praviga imena slovenskiga cerkveniga jezika, in prvotne domovine in razmere proti sedanjim slovenskim jezikom. Mični in podučni spis je v slovenskim jeziku pisan od gosp. učenika Jož. Marna. — Bilo je ob koncu leta 655 latinskih šolcov, 533 Slovencev, 118 Nemcov, 4 Lahi. Vsi katolicani. Zmed tih je bilo 64 Alojzijancev. Veliko učencev je dobivalo hrano in pomoč pri č. oo. Franciškanih, pri č. mm. Ursularinaricah, v škofijskim semenišu in v veliko družih dobrotnih hišah po mestu. — Zapisovanje novih šolcov za prihodnje leto je od 24. do 28. kim. Vpisnina 2 gld. 10. kr. — 1. kozoperska se začne prihodnje šolsko leto s sv. mašo k sv. Duhu.

— V izverstnih ljubljanskih dekliskih šolah č. gg. Ursularic je bilo letas 944 šolaric, med njimi njih 114 v notranjih šolah.

Iz Ljubljane. Odbor Marijne družbe na Dunaji piše, de je zopet odmenjena odprava v srednje-afrikanški misijon; duhovni in rokodelci, v misijon odmenjeni in sprejeti, se 1. kim. na Dunaji snidejo in 10. kimovca bodo iz Tersta odrinili.

Iz Ljubljane. Obletnica za ranjeiga misijonarja Lor. Lavtažarja. Lorenc Lavtažar je bil rojen 11. grud. 1820 v Krajnski gori; 3. vel. serp. 1845 v Ljubljani mašnik posvečen; je od 7. kim. 1846 do 28. vel. serp. 1851 v Trebelnim, in potem do 27. mal. travna 1854 na Dobrovi z izverstno gorečnostjo kaplanaril. Mesca majnika 1854 se je bil podal v severno-amerikanški misijon k prečast. skofu Frideriku Baragu v novo škofijo presv. Marije Device ob gorenjim Mičiganu. Gnan od gorečnosti, pravim dijakam sv. evangeli oznanovati, je 1. 1858 prestopil v škofijo sv. Pavla v okrajini Minesota. 19. roznika ravno tistiga leta je tje prišel in je bil svojimu rojaku, starčku v. č. g. Francišku Pircu v Krovving v pomoč poslan. Od ondot je 23. kim. 1858 svojim rojakam pisal in jih prosil, de naj njegovimu novimu misijonu kako pomoč pošljejo. Precej po razglašenju njegoviga pisma po „Zgodnji Danici“ so prihajali obilni darovi in so se po zeljah g. misijonarja zročevali peccast. korarju gosp. J. Volcu. Se so terpele mile zbiranja, kar

pride žalostno naznanilo, da je misijonar Lorenc Lavtizar 3. grudna 1858 na Rudečim jezerji (Red-Lake) z misijonskiga obiskovanja nazaj gredé — zmerznil.

Prijatli ranjega misijonarja tedaj, ki so ga želeli v njegovim bogoljubnim delu z denarom podpirati, so mu po njegovi nepričakovani smerti želeli spomin bratovske ljubezni postaviti in so se glasili, da naj bi se iz nabraniga denara nekoliko izločilo in se za ranjega Lor. Lavtizarja v njegovim rojstnim kraju obletnica napravila, drugo pa, da naj se za misijon oberne in med naša rojaka vv. č. gosp. Baraga in Pirca razdeli. Ravno te misli so bili preč. korar in vodja v Alojzjevišu gosp. Juri Volc. Torej so deržavno zajemnico za 200 gld. s 125 gld. kupili in jo čast. cerkvenimu predništvu v Krajski gori izročili. V ta namen se bo v dan gosp. misijonarjeve smerti, to je, 3. grudna slovesna mertvašnica obhajala in zraven tega še dve ss. maši — vse za njegovo in njegovih dobrotnikov dušni pokoj. Poskerbljeno je z 8 gld. obresti za ss. maše, za organista, cerkvenika itd., in k temu bo še cerkev dobivala po 2 gld. 18 kr. Ako bi v odločeni dan bil zadržek, se bo vse to perve proste dni opravljalo. — Ostalo je bilo še 840 gld. 40 kr. avst. velj., ki so se za amerianski misijon obrnili, kakor je bilo ravno poprej rečeno.

Z Gorenskiga. — Ako stopiš, dragi bravec, konec Sélške doline in neprijazne soteske, se ti kakor v odškodovanje enotniga popotvanja razprostre na enkrat lep razgled pred očmi. Prijazno se širi pred taboj rodovitno prifarsko polje, in ob njegovim koncu kipi v zrake svitli stolp stare dekanijske cerkve starološke. Od nje na desno tje sloni sredi zeleniga homeca ponosna grajsina, nekdanja lastnina frizinskih škofov; pod njo pa stoji ob tiho žuboreči Sovri v nežni lepoti mestice Škofja loka s svojimi belimi zidanimi in poslopji. Z drugimi zelenimi hribi vred, ki to okolico na desno tje opasujejo, daje iz bližnje daljave posebno dvoglavna Šmarna gora temu razgledu mično in ljubeznjivo lepozorno podobo. Tudi sivi Snežniki krajsko-koroških in štajerskih mejnikov pripomorejo od leve sem k dopolno lepi okrajini. Naj bo podan ta kratki popis taistim, ki tega kraja ne poznajo; al tudi oni, katerim je dobro znan, so ga vidili 23. t. m. drugačniga; zlasti se je bila Stara loka ta dan nadala s tolikim lispam, kakor mende še nikolj ne, odkar zvonovi stare cerkve sv. Jurja iz svojih visocih lin harmoniško oznanujejo okolici čast Božjo in vabijo verne v svojih starih obzidij sveti hram. Po ulicah staroloških so bile razpostavljene enako drevoredu ob obeh straneh šibke smrečice in brezovo drevje, med njimi so se pogosto visoko pod nebesa dvigali tanki mlaji, ozališani v verhovih s pisanimi trakovi in banderci raznih barv; — ob meji starološkiga farniga okroga od Škofje loka sem je bil postavljen častni slavelok, katerimu so sledili skozi prifarsko vas še štirje drugi, eden lepši od drugiga, 4 s slovenskimi, eden pa z latinskimi napisam v pozdrav visociga obiskovavca. Tudi cesarskiga prihoda bi se v taki zali opravi ne bila smela sramovati Stara loka. In komu so veljale vse te slavilne naprave? — Ne bom te terpinčil, dragi bravec, dalje z radovednostjo; vedi namreč, da ta dan so opravljali v Škofji loki in v Stari loki naš novi Prezvišeni in Milostljivi vikši pastir, Prečastiti gospod dr. Jernej Vidmar nenavadne sv. opravila, in zatoraj tolika slovesna priprava. Pridši prejšnji večer vpervič le-sem v svoji visoki službi, slovesno sprejeti od vis. čast. duhovstva, e. k. oblastnij, učenikov in šolske mladine ter neštivilne množice ljudstva, so prenočili pri vis. čast. gosp. dekanu v Stari loki, drugi dan, 23. t. m. zjutraj ob sedmih so maševali pri č. č. m. m. Ursulinaricah, med sv. opravilam obhajali č. č. g. g. nune, po sv. maši pa so se podali v samostan, kjer so vladali volitev nove gospé Matere. Z zahvalnico „Te Deum“ je bila tukaj slovesnost skončana. — Ko pa proti 9. uri Milostljivi knez nunski samostan zapustijo, se oglasijo in združijo mestnih cerkvá in prifarski zvonovi v soglasno harmonijo, krog stare

cerkve prifarske in v nji pa se vse tare ljudstva in mladine, kajti nji je zmed obširne škofije daljnih mejá došla posebna čast, da tukaj stopijo vpervič slavni in težko pričakovani vikši pastir pred altar Gospodov, klicat z razprostertimi rokami nad glavice nežne mladine delivca sedmerih darov katoliške vere, poterdnika sv. Duha. — Od obilniga duhovstva spremljani so prišli ob devetih v cerkev ozališano, kolikor se je dalo. Pri velikih vratih jim je bilo podano kropilo, potem so vis. čast. gosp. dekan zapeli s krepkim glasam navadni „Ecce sacerdos magnus,“ na kar se je s kora zdaj kakor tudi med sv. mašo, pri kateri so milostljivi nadpastir pričujoči bili in katero so vis. čast. gosp. dekan brali, ves čas po slovensko pelo. Po sv. maši so pričeli po navadnih molitvah deliti prezvišeni knezoškof zakrament sv. birme, katero opravilo je vsled obilne množice birmancev blizo do 12. ure terpelo. Popoldan po 4. uri je zvonenje po vsih cerkvah zopet naznanovalo odhod slavniga obiskovavca, mi pa smo zdihnili gotovo z tavzenterimi in tavzenterimi serci: Bog ohrani škofii mnogo mnogo let ljubezni polniga in občeljubljeniga gospoda vikšiga pastirja, dušam v zveličanje, domovini v korist. Ločanam in vsim taistim pa, ki so k slovesni sprejemi z besedo, svetam in djanjem pripomogli, očitno recimo: Prav tako! Slava! —

Rodoljub Podratitovski.

Nekoliko iz popotvanja misijonarja gosp. Janeza Čebula v Ameriko. — Od slapov Niagara 30. kim. 1859. V velikim serpanu lanskiga leta je v. č. gosp. misijonar Janez Čebul popotoval iz Krajskiga v daljno Ameriko. Njegov zlahtnik gospod Janez Globočnik ga je do zlatne Prage spremljal, kjer sta 26. vel. serp. na grobu sv. Janeza Nepomučana za slovó maševala in potem šla vsaki svojo pot.

Iz Amerike tedaj gosp. misijonar med drugim piše: V dan najniga ločenja, 27. vel. serp., sim bil ob 7 zvečer v Lipsii. Otožnost me je obhajala, ko sim stopil v lepo, veliko mesto s 75.000 prebivavci, pa ima tako majhen kupec katolicánov, kakih 2000. Vender se mi je v duši vedrilo, ko drugo jutro — v nedeljo — pridem v katoliško cerkev in opazujem v resnici ginljivo pobožnost maliga števila katolicánov. Mlade olikane gospode iz naj zlahtniših deržin sim tukaj našel v goreči molitvi pred Narsvetejšim, in pa celo uro pred zjutranjim opravilam; 5 moških in 2 ženski sim vidil k spovednici pristopiti. . . Marsikaj spodbudljiviga sim slišal iz ust ondotne duhovšine. Popoldne sim bil šel z nekim katoliškim duhovnam gledat bojiše 1. 1813; ondi sim ogledal spominik Napoleonov na mestu, od kodar je opazoval bojujoče vojske, in tretje jutro sim pred svojim odhodam maševal za Krajuce, ki so pri Lipsii bili pobiti. — Od Lipsije sim se brez pomude peljal naravnost do Frankobroda ob Majni. Popotvanje skoz Turingo je silo mikavna; oko, dosihmal navajeno na puste nepregledljive planjave, . . . vidi tukaj mnogotere natorne lepote. . . škoda, da je ljudstvo vse skozi protestansko. Od Eisenacha dalje so me pikali sopopotni protestantje, ki so me kmal spoznali katoliškiga duhovna, desiravno se nisim bil nikomur razodel; — na vse njih psovanje nisim ne besede odgovoril in se nisim z njimi v nikakoršim prepir ali pričkanje spustil. V Frankobrodu sim samo prenočil, se v jutro po železnici v Moguncijo peljal in sim tamkej v parobrod na Rajni stopil. Pot na Rajni je bila naj prijazniši in prijetniši vsiga mojiga popotvanja. Ob desni in ob levi zdaj nogradi, zdaj velikanske pečine in v sredi prava amazon-ska reka, — to je bilo prelepo viditi. Nar bolj mikaven pogled je bil po neštivilnih gradovih, podertninah, sredovekovih roparskih gujezdih, ki kakor strašila zrejo na mem popotvajoče ptuje in cloveku boleče čutje obudujejo. . . V Kolinu sim se mudil 2 dni, sim ogledal lepe cerkve in zlasti večkrat prezalo stoljno cerkev. Sveta groza me je obsla, ko sim vanjo stopil; zares: „To je hiša Gospodova — terdno zidana . . . ; dragi kamni so vsi tvoji zidovi . . . ; priprav-

ljena kakor nevesta svojimu ženinu.⁴ Pogled te stoljnice v slehernim steremje obudi, bodi si katoličan ali protestant; jest sam sim slišal marsikterikrat protestante, s katerimi sim govoril, zastran nje spregovoriti, in vsaki jo je imenoval prezalo delo, mojstersko delo, prečudno delo i. t. d. i. t. d. . . .

Dalje sim popotval v prav prijetni družbi z imenitno, posebno pobožno katoliško deržino iz Rusovsiga. Gospod je bil veliki polkovnik, žena učena stara gospa, in sin olikan mož srednje starosti, — vsi trije posebni prijatli jezuitovskega reda. V pričelju tega, kar sim rekel, bodi le samo to, de so me pri ločitvi vsi 3 prosili sv. blagoslova in so mi roko kušnili. (Tiho beri: V poslovido mi je stari gospod dva rusovska cekina, kacijh 20 gold. avst. vel., v roko potisnil. To se je prileglo . . . ne misli, de bi bila lakomnost, ne -- ne; le to mi je mar, de bi dokaj denara v misijon prinesel in gospoda škofa Baraga razveselil.)

(Dalje nasledva.)

Razgled po keršanskim svetu.

Gorenje-parska vladija je te dni prejela list s 3000 gld. Ta denar je neki spokornik deržavi za storjene goljufije povernil in duhovna prosil, de naj jih vladii zroči. — Ta k svoji sreči ni pozabil, kar je v sv. pismu od poslednjiga venarja pisano.

V Salzmünd-u pri Eisleben-u je kupčijski svetnik Boltze dal kapelo zidati za svoje katoliške delavce v fabriki. — To je lepo in fabrikarjem posnemanja vredno.

V Rimu ste bile 9. u. m. dve judinji keršeni, 30letna vdova Patienza Consiglio in njena 11letna hči; potem ste bili birmani in obhajani. — 13. u. m. je bil keršen imenitni turk iz Carjigrada, 33letni Kadri-bej. Prejel je tudi sv. birmo in sv. Rešnje Telo.

Za papeževo vojsko, pravi „Münc. Sonntagsbl.“ se bližajo razločivni dnevi. Ako ne bo iz Neapelna ali Toskane napadena, temuč zamore se le ona Romanjo obsesti, bo gotovo od prebivavstva te okrajine z veseljem sprejeta in od kmetiškega ljudstva še podpirana, ker nezadovoljnost s sardinsko vladijo v Romanji rase dan na dan. Irsko kardelo v papeški vojni ima zdaj 1,400 mož, se bo pa še zlo zmnožilo. Begunstva so se res primerile, pa le od laških vojakov. Puntarska stran je namreč ljudi svoje misli vmes vtikala, de bi druge k prisegolomstvu zapeljevali. Lamoricieri je to zvedil in na noge stopil, in puntarski podpihovavci so pobegnili in jo odnesli.

V Rimu vse kliče na vojsko — na duhovno vojsko z molitvijo. Silno in obilno se moli in veliko zaupanje imajo v to vojskovanje. 8. u. m. so imeli zavoljo tega procesijo, kakorsne že davno Rim ni vidil. V cerkvi Marije Device Sneznice imajo že iz prvih keršanskih stoletij milostno podobo Marije Device, ki jo ob časih nar hujših britkost v procesii nesejo, in so jo bili tudi zdaj prenesli v cerkev oo. jezuitov „al Gesù“, kjer je do 29. u. m. k počesevanju stala. Pod papežem Gregorjem Velikim so bili to podobo v procesii v cerkev sv. Petra nesli, de bi od Boga sprosil odvornjenje strašne kuge. Bog je res pomagal. Ko je bila procesija prišla do sedanjiga Sikstoviga mostu in je duhovstvo predglasnico k Materi Božji zapelo, zagleda papež angela na višavah, ki je meč v noznico vtikal, in Bog se je bil usmilil in nadlogo očitno utolažil. Poslednjikrat so nesli to podobo v procesii pod papežem Gregorjem XVI. l. 1837 ob hudi koleri, in kolera je nato začudama jenjevala. Po vseh cerkvah v Rimu se obilno in goreče moli. Tudi 3 svetniki: Janez Rosi, Janez Sarkander in Jožef Labre, ki so bili mesca roznika razglašeni, pozivljajo ljudsko pobožnost. Govori se od več čudežev, ki so se na prošnje ranjega Labre-ta zgodili v Rimu in v njegovi domovini na

Francoskim, odkar je očitno ko svetnik česen. Veliko zgle-dovanje dela čudež, ki se je mesca roznika zgodil na prošnje zveličaniga Janeza Rosi-a nad mlado ženo. Imela je prav veliko kervno bulo na persih; zdravniki se niso nič več upali z orodjem jo odpraviti, in bilo je vse človeško upanje zgubljeno. Ubožica pribeži s prošnjo k zvel. Rosi-u, ki se ji prikaže in ji pomoč obljubi. Prihaja pa hujši in že ji duhoven na mertvaški postelji dušo izroča. V dan sv. Janeza Kerstnika, god zvel. Rosi-a, se bolna na enkrat zdravo čuti, puhne iz postelje, in zamore celo svoje malo tednov staro dete na persi vzeti. Od tistiga časa je hiša te osrečene kakor oblegana; vsi bi radi iz njenih lastnih ust čudež slišali. — Od zvel. Sarkandra imajo podobo v cerkvi za nemške romarje all' Anima.

Kardinal Corsi, viksi škof pizanski, ki je bil po sili v Turin vlečen, se je 12. u. m. v Pizo povernil. Velika množica, skazovaje nadškofu obilno česenje in spoštovanje, ga je spremljala h kolodvoru. V Pizi pa je vradnija opre-zovala, posebno in očitno veseljevanje ljudstva o povernitvi ljubljeniga pastirja odvorniti. Tudi 4 v Turinu vjetnični jezuiti so izpušeni. — Po drugi strani pa se ne pogrešajo nove zapiranja in kaznovanja duhovnov in družih zvestih katoličanov. Vrednik lista „Cattolico“ v Genvi je v 4 tednih že v drugič obsojen na 7 mescev v ječo in za 300 lir oglobljen.

V Parizu je družba za keršanske šole na jutru pričela zbirke za preganjane kristjane v Sirii.

Maronitov, ki zdaj od Druzov tolikanj terpé, je kakih 2—300.000 duš, ki prebivajo ob hribu Libanu in po nekaj tudi v Damasku, Balbeku, Alepi, Beritu in Sidonu. Od 15. stoletja so oni rimski katoličanje, vživajo pa sv. Rešnje Telo pod obema podobama in imajo sirski obred. Njih škofje in mnih morajo biti neoženjeni. Imajo 8 škofov, ki so pod patriarham v Antiohii, kacijh 150 far in do 200 moških in ženskih samostanov po vladbi sv. Antona. Vsi popotniki hvalijo pobožnost in čednost maroniških kristjanov.

Sploh dosihmal povsod le še hudobija zmaguje. Garibaldi v Sicilii napredova. — Napolitansko ministerstvo je jezuitam napovedalo, de bodo mogli deželo zapustiti. Vre in še hujšiga se boje. — Druzi so še v Damasku in drugod morili, požigali itd., tudi konzulskim postopjem niso prizanesli. Govore od nekiga mirú med Druzi in Maroniti, ki ga drugi imenujejo izdajavstvo. Vladarstva se posvetujejo, iti gasit.

Katoliška Cerkev ima na vesoljni zemlji 850 škofij in 90 apostoljskih namestnij (vikarij). Že čez 80 škofij so sedanji papež Pij IX. napravili, namreč razun unih v Hollandii in Anglii njih 11 v združenih severno-amerikanskih deržavah, 4 na severu v Ameriki, 2 v južni Ameriki, 1 v Brazilii, 2 v Kanadi, 2 v Neapelnu, 1 na Ogerskim, 2 na Toskanskim, 2 na Antilskih otocih, 1 v Afriki, 1 na Francoskim. — To vender kaže, de se katoliška vera razširja; zato je satan tako razdražen lomastil, de se je s ketine utergal: ali ko bo spet priklenjen, potlej — potlej se mu bodo še le križale njegove osnove in pajčevine.

Duhovske zadeve.

V terzaški škofii. Gosp. Antonu Bastjančič-u je podeljena vikarija sv. Ivana v terzaški okolici; gosp. Antonu Micetič-u nova fara Materada, in gosp. Marku Andolšek-u kuracija Pavniano. — Umerl je gosp. Franc Zajic, bivši duhovni pomočnik pri sv. Antonu v Terstu. R. l. P.

Pogovori z gg. dopisovarci.

Gg. A. M., M. Ž. in J—č.: Smo opravili in se bo vravnalo. Gg. K., M. in L.: Prav lepa hvala!